

نوروز در ترکیه

«عید نوروز» که در یک منطقه جغرافیایی وسیع از آسیای میانه تا خاورمیانه و بخش هایی از منطقه بالکان، هند و پاکستان و در کشورهای مختلف همسایه ایران جشن گرفته می شود، در ترکیه نیز گرامی داشته می شود.

به گزارش آران نیوز: نوروز در کشورهای ترک زبان آسیای میانه به عنوان 'ینی گون، اولو گون، مارت دوکوزو، چل پازی، شاگاآ، ایسی آه، ینی کوون' نامیده می شود.

برخی جوامع نوروز را به عنوان روز آفرینش زمین، برخی به عنوان گام گذاشتن نوح پیامبر بر روی زمین، برخی روز آفرینش انسان، برخی به عنوان روزی که روز و شب مساوی هستند و برخی به عنوان روزی که مژده آمدن بهار را می دهد، می نامند. نوروز در جوامع ترک زبان از هزاران سال پیش گرامی داشته می شود و این عید در دوران امپراتوری عثمانی نیز با عرف و عادات متفاوتی گرامی داشته می شود. در کاخ امپراتوران عثمانی معجون هایی به نام «نوروزیه» در نوروز با 40 ادویه مختلف تهیه و در بین مردم پخش می شد. در سال های بعد شیرینی های نوروزی به رنگ قرمز که بر روی آنها گرد طلا پاشیده می شد، تهیه می شود.

****نوروز ارزشی مضاعف برای ترک ها دارد**

پروفسور دکتر ارمان آرتون استاد دانشگاه چوکور اووا در آدانا و محقق مرکز مطالعات ترک شناسی این دانشگاه در مقاله ای در مورد نوروز می نویسد: نوروز به دلیل اینکه یک ارزش مشترک در جهان ترک است برای ترکها اهمیت مضاعفی دارد. به نوشته آرتون، هر جامعه ای یک رخداد در عمق فرهنگ خود را به عنوان ریشه نشان و با ارزش های فرهنگی پرچین و به صورت یک سمبل درآورده و آن را به عنوان عید جشن می گیرد. نوروز نیز از این قاعده مستثنی نیست و در جوامع مختلف دارای محتوی متفاوت می باشد ولی نقطه مشترک تمامی اینها قبول نوروز از سوی این جوامع می باشد.

**** نوروز متعلق به ایرانیان است**

پروفسور ایلبر اولتایلی مورخ سرشناس ترکیه در تاریخ 22 مارس 2012 در مقاله ای در روزنامه ملیت نوشت: نوروز یک عید متعلق به ایرانیان است و متعلق به ترکها نمی باشد.

به نوشته اولتایلی، گفتن اینکه نوروز یک عید متعلق به ترکهاست بی معنی می باشد چرا که نوروز هم از لحاظ اسمی، هم از لحاظ محتوایی یک عید متعلق به ایرانیان است و تمامی مردم مناطق مجاور یعنی مردم قفقاز و آسیای میانه نوروز را از ایرانیان یاد گرفته اند.

وی با اشاره به اینکه نوروز روز پیروزی بر ضحاک و روز عدل شاهنشاهان باستانی ایران و روز اول بهار است، در تشریح مراسم عید نوروز در کشورهای آسیای میانه نوشت: مشابهت فراوانی بین جشن ها و مراسم نوروز در ایران و کشورهای آسیای میانه موجود است ولی مراسم نوروز در ایران مفصل تر می باشد و در ایران عید اصلی نوروز است.

****گرامیداشت نوروز در جای جای ترکیه**

نوروز در سیر تاریخی خود در بخش های مختلف ترکیه به اشکال گوناگون گرامی داشته شده است. در منطقه مرسین سیلیفکه در جنوب غرب ترکیه ترکمن های ساکن این مناطق در روز نوروز به بیلاق ها می رفتند و ساکنین بیلاق ها نیز مسافری را پذیرایی می کردند.

مسافری در بیلاق با گشودن آتش آمدن خود را اعلام کرده و ساکنین بیلاق نیز با گشودن متقابل آتش مقدم آنان را گرامی می داشتند. در بیلاق ها هر شخصی که بیش از 20 گوسفند داشت برای میهمانان خود یک قربانی می کرد و گوشت قربانی را با میهمانان خود طبخ می کرد.

در غازی آنتپ در جنوب ترکیه از نوروز به عنوان «سلطان نوروز» یاد می شود. مردم در این منطقه می گویند که نوروز یک دختر زیبا بوده که شب 21 مارس اقدام به مهاجرت به سمت شرق می کند، طبق برخی افسانه ها در این منطقه نوروز یک درویش است که شب 21 مارس به شکل پرنده اقدام به پرواز می کند.

در برخی روستاهای مالاتیا نوروز به عنوان 'عید پایان زمستان' جشن گرفته می شود.

در شهر آغری در شب 21 مارس جوانان نیت کرده و بعد اقدام به «فال گوش» و گوش کردن حرف دیگران کرده و با حرف های رد و بدل شده سعی در درک اینکه نیت شان برآورده می شود یا خیر، می کنند.

در منطقه گیره سون نوروز به عنوان 'مارت بوزومو' گرامی داشته می شود و در این روز از آب های جاری مناطق همجوار نمونه هایی جمع می شود و بر روی حیوانات ریخته می شود و اعتقاد دارند که این کار موجب خیر و برکت در آن سال خواهد شد.

در شهر ادرنه حصیرهای قدیمی در روز نوروز به آتش داده می شود و از روی حصیرها می پرند و برای خود و نزدیکانشان طلب سلامتی می کنند.

** گره خوردن نوروز در مسایل سیاسی ترکیه

در روند تاریخی در ترکیه از فروپاشی امپراتوری عثمانی تا تاسیس جمهوری ترکیه نیز عید نوروز به دلایل سیاسی اهمیت پیشین خود را در جامعه ترکیه از دست داد، ولی مردم این کشور به خصوص کردهای ساکن مناطق جنوب شرقی و شرق ترکیه با برگزاری مراسم ویژه در عید نوروز به این سنت دیرینه ادامه دادند.

به مرور زمان تا اوایل دهه 1990 میلادی، عید نوروز به عنوان سبب مقاومت منفی کردهای ترکیه ادامه یافت و همه ساله در ایام عید نوروز برگزاری تظاهرات های اعتراض آمیز و بروز درگیری ها در مناطق کردنشین ترکیه به صورت یک معضل اجتماعی برای دولت های ترکیه مطرح بود.

حزب کارگران کرد ترکیه (پ.ک.ک) که در مناطق کردنشین این کشور فعالیت دارد، در آن دوران با بهانه کردن عید نوروز و به منظور رو در رو قرار دادن کردهای ترکیه با دولت، به برگزاری تظاهرات های خشونت بار در مناطق کردنشین دست می زد و نوروز بیش از اینکه به عنوان یک عید مطرح باشد صحنه صف آرای مخالفین کرد با دولت مرکزی بود.

در برخی سال ها، چند روز مانده به اول فروردین این مناطق چهره جنگی به خود می گرفت و حتی در برخی سال های نه چندان دور در روز عید نوروز دهها نفر در تظاهرات های مختلف کشته و یا زخمی شدند.

در اوایل دهه 1990 میلادی همزمان با فروپاشی شوروی و تشکیل دولت های ترک زبان در آسیای میانه و قفقاز، ترکیه تلاش کرد که برای ارتباط فرهنگی بیشتر با دولت های یاد شده، توجه بیشتری به عید نوروز از خود نشان دهد.

** آشتی مقامات ترک با نوروز

در سال 1994 میلادی برای اولین بار مقامات عالی رتبه ترکیه در یک مراسم ویژه عید نوروز در پایتخت این کشور شرکت و به نوعی با این آیین آشتی کردند.

در همین راستا، وزارت آموزش و پرورش ترکیه در اواسط ژانویه سال 2005 میلادی طی بخشنامه ای به مراکز آموزشی این کشور، خواهان برگزاری آیین های ویژه عید نوروز به عنوان عید رسمی شد.

در اساسنامه جدید آموزش و پرورش ترکیه، عید نوروز به عنوان عید ملی این کشور پذیرفته و به مراکز آموزشی ابلاغ شد که از این پس در روز 21 ماه مارس (اول فروردین) آیین های فرهنگی و هنری برای بزرگداشت این عید برگزار شود.

در این بخشنامه با اشاره به این که عید نوروز در کشورهای منطقه و آسیای میانه جشن گرفته می شود، از مسئولان مراکز آموزشی خواسته شده است که عید نوروز را به عنوان یکی از عیدهای ملی به دانش آموزان معرفی کنند.

** احیای آیین های سنتی و برگزاری جشن های ویژه در ترکیه به مناسبت نوروز

پس از پذیرفته شدن نوروز به عنوان یک آیین فرهنگی و استقبال مقامات و نیز نهادها و سازمان های ترکیه از این عید نوروز، به موازات برگزاری آیین های مربوط به عید نوروز در شهرهای جنوب شرقی ترکیه، مانند دیاربکر، شانلی اورفا، ماراش و مرسین و در مناطق شرق این کشور مانند آغری، ایغدیر، قارص و آرداهان، آیین های مربوط به این روز باستانی به صورت باشکوهی در دیگر شهرهای بزرگ ترکیه همانند استانبول، آنکارا، ازمیر، آدانا و دیگر شهرها برگزار می شود.

نواختن پر سر و صدای سورنا، دهل و رقص و پایکوبی به دور آتش های برافروخته از نمادهای این مراسم است.

پختن شیرینی های خانگی و غذاهای خاص نوروز هم از دیگر سنت های مراسم نوروزی در ترکیه است.

برخی مخافل ملی گرا در ترکیه سعی در نشان دادن اینکه نوروز یک عید متعلق به «جهان تُرک» است دارند، ولی بسیاری از مورخان و نویسندگان معتقدند، «مراسم عید نوروز با هر عنوانی که می خواهد برگزار شود، زیاد مهم نیست، مهم آن است که برگزاری این مراسم موجب نزدیکی بیشتر مردم منطقه به یکدیگر می شود».